

Hi ha diverses variants romàniques amb afegiment d'un prefix. *Escomençar* és ja medieval en llengua d'oc i en castellà, on caigué en desprestigi en el S. xvi, però es manté encara en parlars salmantins i asturians, així com en gallec (*DECH*, n. 2). A Catalunya l'usava 5 ja en el S. XIII Cerverí i avui resta com a forma de la Llitera («ya pót *escomença* a plôure quan vullgue», Saidí, *RFE* iv, 46n.) i amb gran extensió, sobretot a Milla-Maestrat (St. Jordi, Coves, Morella, Benassal, Vilafranca, 1930-61), però també a l'O. de la capital (Torres-Torres, Cotes, Antella, 1961-62), i continua 10 per terres de xurros («*eskomenðarëmos* por Espadán», Alcúdia de Beo, 1961).

L'addició de *in-* té antecedents il·lustres: en italià, Petrarca, Dante, en ll. d'oc, trobadors clàssics; en català ja la veiem a les *VidesR*: «--- vesé una lenga de foc que parlà --- Sant Esperit --- e Effrem dix a él: —Prec-te, séyer, que tu m'acaps que jo sàpia parlar en grec— --- on demantenent *encomensà* en grec a parlar» (48r1, si bé el ms. B, menys dialectal, posa 20 *comensà*). Avui resta cosa de Pall. (JLluís Pallarés, *Pastors i Tempestes*, passim) i Ribagorça («tornarém a *nkomensá*» Säünc, «es carpins ara *nkoménsen* a *florí*» BENASC, 1965). I d'aquí, per dissimilació fomentada per la tendència val. als substantius i verbs amb 25 *al-* secundari (*almella*, *alvertir*), val. *alkomensár* (Cast. Pna., Alberic, «ací s'*alcomença* el Camí del Salt» Benimodo, 1961-62).

DERIV.: *Començament*: «--- falsa opinió la qual hagen en creure que'l món sia sens *començament*», Lluïl 30 (*Merav.*, Ag. I, 36); «per temor de la batayla que cuydaven haver, un cavaler prestà'ns un gonió leuger que'ns vestíssem: e açò fo 'l nostre *començament* de les primeres armes que Nós presem», Jaume I (*Cròn.*, Ag., 22); «per tal, dix lo savi, *principiis obsta*; ço és, 35 que tostemp en los mals deu hom contrastar tantost al *començament*, ans que sia crescut, car lo mal és axí com a foc, que si al *començament* no l'apaga hom, puy anvides s'i pot donar consell», Eiximenis (*Terç*, 211); «cascun advocat prometrà e jurarà que, en les 40 causes que veurà desesperades, al *començament* o enaprés, en qualsevol part del plet, segons mèrit de procés o en altra forma, patrocini no prestarà», ban barceloní (plec de 1401-9, *A. M. B.*, 25). És la forma quasi general en el territori lingüístic, tal com en francès, i fins els valencians, si fa no fa, ho diuen així («*Es Corralets* és a l'*alkomensamént* de la partida de Malet», Simat de Vallidigna, 1962).

La forma *començ* paral·lela a la castellana i portuguesa, és ja ben antiga (Lluïl, *Concili*, v. 590, *NCL* III), 30 avui, però, poc usada fora de les Illes (Mall. *DFgra.*, Men. *AlcM*), si no és com a variant estilètica i només literària, *comencet*, *començum*. *Començança*; *començalla* [S. xiv?], *començall*; *comencello*; *comencelis*; *començat*. *Començador*, *començable*, *començabilitat*. *Començós* [Lluïl]. *Començatiu*, *començativitat*. *Recomençar* [no encara Lab. 1840], molt antic i ben ancorat en oc. i fr. [S. XII: «a l'entrada dels tens clar, / per joie *recomençar* / e per jalous irritar, / vol la regine --- dançar / la regine avrillouse», Appel, *Chr.*, 60

48.2]; *recomençament*.

¹ D'on el cast. *empezar*, per a l'explicació etimològica del qual basta remetre a l'estudi del *DCEC/DECH*. Avui ja solament pot tenir un valor de curiositat ultrapassada, el fet que *empezar* s'usi en una gran part del domini dialectal cat. occidental: car, a tort o amb raó, això és percebut en el territori d'una bona part d'aquest mateix dialecte, i unànimement en tot l'àmbit dels altres quatre, com una invasió castellana intolerable. Sens dubte és veritat que fins ara se sent a quasi tota la meitat Nord del cat. occid. (no, però, en el Pallars, a les terres de l'Ebre ni a d'altres comarques); i més, com més rústic és el parlar, car no sols vaig sentir-ho a la Baixa Ribagorça (*abúy empedám*, Llaguarres, 1957), sinó per tot l'Urgell fins a Tàrrega i tot (1956); i, remuntant el Segre, almenys fins als grans congostos del Baix Urgellet (*s ampèse*, amb è ben oberta, a Alinyà, 1957). No sembla, doncs, possible atribuir-ho a una penetració aragonesa, sinó a una romanalla d'un ús del dialecte medieval, aviat decadent i rebutjat per tots els dialectes de la nostra llengua. No se'n servís, doncs, ningú com a excusa de negligències acastellanades. —² Així ho deia no sols la meua mare i la seva parentela, sinó fins el meu pare i la seva, ja nats a Barcelona però de família alt-empordanesa, i encara ho diu així algun germà meu.

LISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *inicial*, *iniciar*, *iniciat*, *iniciar-se*, *iniciatiu*, *iniciativa*, *iniciació*, *iniciador*, *init*, *començar*, *escomençar*, *alcomençar*, *començament*, *alcomençament*, *començ*, *comencet*, *començum*, *començança*, *començalla*, *començall*, *comencello*, *comencelis*, *començat*, *començador*, *començable*, *començabilitat*, *començós*, *començatiu*, *començativitat*, *recomençar*, *recomençament*; *empezar* a la nota.

Inigament, V. *igual* *Inimic*, V. *amic* *Inimitable*, V. *imatge* *Inintelligible*, V. *intelligent* *Ininterromput*, V. *rompre* *Iniquament*, *iniquitat*, V. *igual* *Iniquitós*, V. *igual* i *neguit* *Init*, V. *inici* *Injecir*, *injecció*, *injectable*, *injectar*, V. *abjecte* *Injunció*, *injungir*, V. *junyir* *Injúria*, *injuriar*, *injuriós*, V. *jurar* 45 *Injust*, *injustícia*, *injustificat*, V. *just* *Inlassable*, V. *las* *Innat*, V. *néixer* *Innecessari*, V. *necessitat* *Innegable*, V. *negar* *Innervació*, *innervar*, V. *nervi* *Innoble*, V. *noble* (CONÈIXER) *Innocència*, *innocent*, *innocentada*, *innocentar*, *innocentó*, *innocu*, *innocüitat*, V. *noure* *Innombrable*, V. *nombre* *Innominat*, V. *nom* *Innovació*, *innovar*, V. *nou* *Innúmer*, *innumerable*, V. *nombre* *Innupta*, -pte, V. *núpcies* (NOCES) *Inobediència*, V. *obeir* (OIR) *Inoblidable*, V. *oblidar* *Inobservança*, V. *observar* 50 (SERVAR) *Inoculació*, *inoculador*, *inocular*, V. *ull* *Inocupat*, V. *ocupar* (CABRE) *Inodor*, V. *olor* *Inofensiu*, V. *defensar* *Inoficiós*, V. *ofici* (FER) *Inoït*, V. *oir* *Inoperant*, *inòpia*, V. *obra* *Inopinat*, V. *opinió* *Inoportú*, V. *oportú* (PORT) *Inorgànic*, V. *orgue*